

آتیه‌نو در گفت‌وگو با نماینده کارفرمایان در شورای عالی کار بررسی کرد دلایل ناکامی اشتغال‌زایی در دهه‌های گذشته

اثر بخش آن را در گفت‌وگو با اصغر آهنی‌ها، فعال حوزه کارفرمایی و نماینده کارفرمایان در شورای عالی کار مورد بررسی و واکاوی قرار دادیم. بررسی سیاست‌های اقتصادی در خلق اشتغال، تأثیر جذب سرمایه در ایجاد شغل، اهمیت بازار رقابتی در اشتغال‌زایی، تأثیر پذیری بازار کار از ثبات اقتصادی و تحولات جمعیتی، میزان تسهیل‌گری قوانین و حمایت‌های نظام بانکی از کار آفرینان، مسئله آمایش سرزمین و فرهنگ کار، مهم‌ترین نکاتی است که آهنی‌ها در این گفت‌وگو به آن‌ها پاسخ گفته است.

با استفاده از ظرفیت مناطق اشاره دارد و بی‌توجهی به این مسئله هزینه‌های سنگینی برای کشور در پی خواهد داشت. با توجه به شکل توسعه و سرمایه‌گذاری در کشور ما، همخوانی لازم در این زمینه دیده نمی‌شود. برخی مواقع آمایش سرزمین توسط افراد غیر کارشناس انجام شده و نقش اطلاعات نادرست سرزمینی در این حوزه، ضعف زیرساختی را ایجاد کرده است. در صورتی که تا استراتژی توسعه اشتغال را درست تدوین و اجرا نکنیم، امکان نتیجه‌گیری مطلوب اقتصادی با اتکا به ظرفیت‌های سرزمینی وجود نخواهد داشت.

به عقیده شما رشد اشتغال غیررسمی، سرمایه‌گذاری در امر اشتغال را متأثر کرده است؟
اشتغال غیررسمی در یک اقتصاد غیررسمی مشکلاتی را برای بخش تولید به وجود می‌آورد. یکی از پیامدهای این مسئله در تفاوت عملکردی شغل‌ها در مناطق مختلف و دستمزدهای نیروی کار در این مناطق مشاهده می‌شود. در ارتباط با فضای غیررسمی اشتغال و اقتصاد، گاهی قوانین غیرهمخوان با واقعیت‌ها به تصویب می‌رسد که این موضوع ناهمخوانی دستمزدی واحدهای اقتصادی بزرگ و کوچک و مشاغل غیررسمی را به وجود آورده است. بسیاری از مشاغل غیررسمی محصول قانون‌گذاری اشتباه است. طبیعت بسیاری از مشاغل از یکدیگر جداست و تدوین قوانین یکسان برای آن‌ها، چالش‌هایی از جمله مشاغل غیررسمی را موجب خواهد شد. در این شرایط بخشی از شغل‌ها با خطر انقراض روبه‌رو خواهند شد و اشتغال غیررسمی رشد می‌کند. در نهایت این یک آسیب بزرگ برای اشتغال‌زایی است.

سهم نامتناسب اشتغال به بخش‌های تعاونی و خصوصی نسبت به ظرفیت آن‌ها از کجا نشأت می‌گیرد؟

وقتی اهداف و برنامه‌ها توسعه‌محور باشند بخش‌های مختلف تولیدی، تعاونی و اقتصادی با توجه به فرهنگ سازمانی و شکل کار توسعه می‌یابند. یک سری موضوعات حوزه اشتغال و تولید به مباحث فرهنگی بازمی‌گردد و با تمرکز و هدف‌گذاری بر روی آن‌ها توفیق بیشتری به‌دست خواهیم آورد.

اگر به فکر نجات اشتغال فعلی و رشد و گسترش فضای کسب‌وکار هستیم، این مهم با توسعه زیرساخت‌ها در بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی و تعاونی امکان‌پذیر است. دستگاه‌های مرتبط با واحدهای تولیدی مانند ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی، شرکت‌های گاز، برق، آب، محیط زیست، اداره دارایی و... باید در تعامل با چرخه تولید و سرمایه‌گذاران این بخش، زمینه ایجاد اشتغال گسترده را فراهم کنند. به‌همین ترتیب با تغییر دیدگاه و رویه‌ها، سرمایه‌گذاری اتفاق می‌افتد و رشد تولید و اشتغال را در کشور شاهد خواهیم بود.

بهره‌وری در ساعات کاری هستیم. آموزش نیز در این مورد بسیار مؤثر است. همچنین تعداد بالای کارکنان شاغل در دستگاه‌ها و امکان اجرای کار با بخشی از این نیروها از مشکلات مربوط به حوزه بهره‌وری است. در واقع باید موضوعی به نام لیاقت‌پروری و شایسته‌سالاری را در فضای کسب‌وکار جاری کنیم. در صورت تعلل در این باره، آسیب‌های جبران‌ناپذیری به کار، تولید و بهره‌وری ناشی از آن وارد خواهیم کرد.

کعبود تسهیلات حمایتی نظام بانکی کشور از سرمایه‌گذاران بخش تولید و اشتغال از دغدغه‌های فعالان این حوزه است. نقش این مهم را در ایجاد اختلال در تحقق سیاست‌های حوزه مربوط چه می‌دانید؟

بهره‌وری در ساعات کاری هستیم. آموزش نیز در این مورد بسیار مؤثر است. همچنین تعداد بالای کارکنان شاغل در دستگاه‌ها و امکان اجرای کار با بخشی از این نیروها از مشکلات مربوط به حوزه بهره‌وری است. در واقع باید موضوعی به نام لیاقت‌پروری و شایسته‌سالاری را در فضای کسب‌وکار جاری کنیم. در صورت تعلل در این باره، آسیب‌های جبران‌ناپذیری به کار، تولید و بهره‌وری ناشی از آن وارد خواهیم کرد.

توسعه نیافتن فرهنگ کار و تأثیر آن بر ارتقای انگیزش کار آفرینان و سرمایه‌گذاران اقتصادی را چگونه برآورد می‌کنید؟

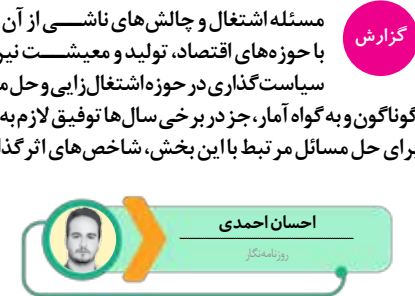
اگر توسعه فرهنگ کار و تولید را به لحاظ فکری و فرهنگی در جامعه ارتقا دهیم، رشد انگیزه کارفرمایان و سرمایه‌گذاران اقتصادی اتفاق می‌افتد. توسعه اقتصادی با وجود نیروی کار فعال رخ می‌دهد. در شرایطی که رابطه مستقیم این عوامل با یکدیگر ثابت شده، باید توسعه فرهنگ کار را دنبال کنیم.

بی‌توجهی به مسئله آمایش سرزمین و ظرفیت افراد و مناطق، تا چه حد در حل موضوع اشتغال مؤثر است؟

موضوع آمایش سرزمین به بسترسازی تولید و اشتغال

مسئله اشتغال و چالش‌های ناشی از آن در دهه‌های گذشته، بستر ایجاد یا تشدید مشکلات مرتبط با حوزه‌های اقتصاد، تولید و معیشت نیروی کار بوده است. دولت‌ها در طول سال‌ها برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه اشتغال‌زایی و حل موضوع اشتغال جوانان را در اولویت قرار دادند که البته به دلایل گوناگون و به گواه آمار، جز در برخی سال‌ها توفیق لازم به‌دست نیامد.

برای حل مسائل مرتبط با این بخش، شاخص‌های اثرگذار متقابل در موضوع اشتغال‌زایی و دست‌یابی به راهکارهای

نقش سیاست‌های کلان اقتصاد و اشتغال در بسترسازی ایجاد فرصت‌های گسترده شغلی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

مسئله اشتغال و بسترسازی ایجاد فرصت‌های گسترده شغلی به زیرساخت‌های تولید بازمی‌گردد. برخی موارد نظیر تحریم‌های اقتصادی، نداشتن برنامه مدون و مدیران با قابلیت انجام این برنامه‌ها را می‌توان از مهم‌ترین عواملی دانست که موجب نبود ظرفیت مقابله با بیکاری شده‌اند. با نگاه به تصمیمات نمایندگان مجلس شورای اسلامی در طول دهه‌ها، درمی‌یابیم مشکلاتی در ارتباط با قانون‌گذاری حوزه اشتغال وجود دارد. در این راستا کمتر به بخش تخصصی و فنی اشتغال‌زایی توجه شده است. مدیران جوان بخش‌های اقتصادی و تولید هنوز تجربه کافی برای ایجاد تغییر و تحولات در بخش اشتغال را ندارند و در این‌س زمینه باید از تجربیات مدیران کارآمد استفاده شود.

جایگزینی افراد ناکارآمد در حوزه‌های اقتصادی، به تولید و اشتغال آسیب جدی وارد و زمینه تحقق سیاست‌های کلان خلق اشتغال را با چالش مواجه می‌کند. بی‌توجهی به نکات اثرگذار در سیاست‌ها و راهبری کلان تولید در شرایط سخت اقتصادی، فرصت بهره‌مندی از ظرفیت‌های این بخش را از کشور می‌گیرد.

تأثیر ایجاد زیرساخت‌های جذب سرمایه داخلی و خارجی و در نقطه مقابل آن، فرار سرمایه در موضوع مهم خلق اشتغال چیست؟

شرط نخست جذب سرمایه و ایجاد بسترهای سرمایه‌گذاری، وجود زیرساخت‌هاست. در مرحله دوم، مسئله امنیت از اهمیت زیادی برخوردار است. این البته به شرطی است که بازار هدف مرتبط نیز مهیا باشد. در این میان، عدم ثبات در سیاست‌ها نیز به عنوان یکی از عوامل تشدیدکننده وضعیت سخت سرمایه‌گذاری محسوب شده و در این شرایط، عملاً امکان جذب سرمایه‌گذار خارجی وجود ندارد. سرمایه‌گذار داخلی هم در صورت نبود بسته‌های امنیتی و تغییرات متمادی، جذب نخواهد شد. در سال‌های گذشته در بخش جذب سرمایه‌گذاری رشد منفی داشتیم. این علامت بسیار مهمی است که در صورت نبود بسترهای تولیدی و قوانین غیرمرتبط با حوزه تولید، بیشترین فشارها به این بخش وارد می‌شود. با استمرار این نگاه به مسئله تولید، امکان انجام اقدامات مؤثر برای آیندگان را نخواهیم داشت.

تحلیل شما از تأثیرپذیری بازار اشتغال و زمینه‌های خلق شغل از نبود شرایط رقابتی تولید چیست؟

در حوزه فعالیت‌های مرتبط با تولید، موضوع رقابت‌پذیری، عرضه و بازار مطرح است که البته بعضی مواقع شرایط کاذب بر آن حاکم می‌شود. برای برنامه‌ریزی سیستمی باید همه عوامل را با هم ببینیم و در نظر بگیریم. در این صورت یک سری عوامل داخلی و خارجی در شکل‌گیری و ادامه بازار رقابتی تولید مؤثر خواهد بود. البته بخش مهمی از شرایط خارجی، بیرون از کنترل است که در مورد عوامل داخلی این گونه نیست.

اثرگذاری رشد جمعیت در دهه‌های گذشته و برهم خوردن تعادل عرضه و تقاضای نیروی کار را در خلق شغل‌های لازم چگونه می‌بینید؟

در دهه‌های گذشته، رشد جمعیت بسیار کند شد و این موضوع آسیب‌های بسیاری به دنبال داشت. از طرف دیگر، برعکس عملکرد جامعه جهانی با توسعه فضای مشاغل سخت و زیان‌آور، بسیاری از نیروهای انسانی را در زمان غیرمناسب بازنشسته کردیم که تأثیرات منفی بر حوزه کسب‌وکار داشت. این افراد البته در فرصت‌های شغلی دیگر مشغول به کار می‌شوند که با این کار، لطمه سنگین هزینه و نیروی انسانی به بخش تولید و کارفرمایی وارد شده و هزینه‌های بازتجستجی تأمین اجتماعی بالایی می‌رود. این موارد نشان از بی‌توجهی به سیاست‌های کلان حوزه اشتغال و عدم تناسب آن با تحولات جمعیت در دهه‌های گذشته دارد.

یادداشت

اشتغال؛ مسئله‌ای فرادستگاهی و چندبعدی

عدم تعادل عرضه و تقاضای اشتغال و نیروی کار در فضای کسب‌وکار، در طول دهه‌های گذشته همواره احساس شده است. برخی دولت‌ها با تکیه بر سیاست‌های توسعه‌ای در حوزه اشتغال و با بهره‌مندی از منابع نیروی انسانی و ظرفیت بخش‌های مختلف، خلق اشتغال گسترده را برای توسعه بازار کار و پرکردن خلأ شغلی دنبال کرده‌اند. رشد جمعیت و افزایش تعداد افراد بالای ۱۵ سال آماده به کار به عنوان نیروی جوان در سن اشتغال و همچنین ایجاد چندصد هزار فرصت شغلی، محصول عملکرد مثبت برخی دولت‌ها در دوره‌های گذشته است که البته تناسب لازم بین اشتغال خلق شده و افراد در سن کار را موجب نشده است.

نگاهی به داده‌های آماری حوزه جمعیت و نیروی کار نشان می‌دهد حدود ۶۴ میلیون نفر از جمعیت کشور با توجه به قرار گرفتن در بازه سنی ۱۵ سال و بیشتر، «جمعیت در سن کار» محسوب می‌شوند که سیاست‌های حوزه اشتغال به‌طور مستقیم به آن‌ها مربوط می‌شود. جمعیت حدود ۲۶ میلیون نفری فعال و جامعه ۳۷ میلیون نفری افراد غیرفعال کشور، نشان از ظرفیت گسترده نیروی کار نیازمند به سیاست‌گذارهای کلان حوزه اشتغال دارد. همچنین جمعیت حدود ۲۴ میلیون نفری شاغل و بیش از ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار نفری کارجویان، الزام برنامه‌ریزی مؤثر برای خلق شغل گسترده توسط نهاد دولت را نشان می‌دهد. به‌تازگی صولت مرتضوی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از تحقق ایجاد یک میلیون فرصت شغلی از ابتدای دولت سیزدهم خبر داده است. رشد بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی، داده‌های مرکز آمار در بخش اشتغال و آمارهای سامانه ملی رصد اشتغال، از روش‌های صحت‌سنجی این ادعا به‌شمار می‌روند.

حال نکته و پرسش اساسی در حوزه اشتغال‌زایی این است که خلق اشتغال نیازمند چه ابزارها و استفاده از چه راهکارهایی است؟ بسیاری مسئله ایجاد فرصت‌های شغلی را صرفاً وظیفه دولت با متولی‌گری یک دستگاه یا نهاد خاص می‌دانند و انتظارات خلق شغل را منوط به برنامه‌ریزی و راهبری دولتی قلمداد می‌کنند. اما نکته اینجاست که با این رویکرد، بهره‌مندی از تمامی ظرفیت‌های غیردولتی در حوزه نیروی انسانی و بخش‌های خصوصی و تعاونی نادیده گرفته و توان ایجاد اشتغال محدود خواهد شد. رویکرد دیگر خلاف این نوع تفکر راهبری در بخش اشتغال‌زایی است.

این نوع نگاه به حوزه اشتغال، هدف‌گذاری و تحقق سیاست‌های این حوزه را با همکاری دولت، بخش خصوصی و تعاونی ممکن می‌کند. در کنار آن نیز بسیاری از دستگاه‌ها و نهادهای تحت‌مدیریت کلان دولت و مجلس شورای اسلامی با راهبری یک متولی باید در راستای ایجاد اشتغال پایدار، برنامه‌های بلندمدت این بخش را دنبال کرده و جهت تحقق آن، هدف‌گذاری و مشارکت داشته باشند. در شرایطی که موضوع اشتغال به مسئله اساسی جامعه تبدیل شده و جمعیت بالای افراد در سن کار، دانش‌آموختگان کارجو و دانشجویانی که در آینده نزدیک خواهان ورود به بازار کار، مجموع نیروی کار بالقوه را شکل می‌دهند، استفاده از ظرفیت همه بخش‌ها در خلق شغل راهکار تسهیل‌کننده اشتغال‌زایی محسوب می‌شود.